

Pilar 3 | **2015**
BN Bank ASA

The logo for BN Bank, featuring the text "BN Bank" in white, bold, sans-serif font on a red rectangular background with rounded corners and a white border.

BN Bank

Innhold

1. Innledning	3
2. Kapitaldekningsregelverket	4
2.1 Pilar 1 – Minimumskrav til ansvarlig kapital	6
2.2 Pilar 2 – Vurderingen av samlet kapitalbehov og individuell tilsynsmessig oppfølging	6
2.3 Pilar 3 – Offentliggjøring av informasjon	6
3. Uvektet kapitalkrav (Leverage Ratio)	7
4. Metoder for beregning av regulatorisk kapital	7
4.1 Kredittrisiko	7
4.2 Markedsrisiko	7
5. Beregning av risikostjustert kapitalbehov/økonomisk kapital	8
6. Konsolidering	10
6.1 Oversikt over datterselskaper og eierandeler	10
6.2 Ansvarlig kapital	11
7. Risiko- og kapitalstyring i BN Bank ASA	13
7.1 Formål	13
7.2 Kontroll- og styringsstruktur, roller og ansvar	14
7.3 Elementer i risiko- og kapitalstyringen	15
7.3.1 Strategisk målbilde	15
7.3.2 Bedriftskultur	15
7.3.3 Risikoikartlegging	16
7.3.4 Risikoanalyse	16
7.3.5 Stresstester og scenarioanalyser	16
7.3.6 Risikostrategier	16
7.3.7 Kapitalstyring	16
7.3.8 Oppfølging, rapportering og overvåking	17
7.3.9 Beredskapsplaner	17
7.3.10 Compliance (Etterlevelse)	17
8. Informasjon per risikogruppe	18
8.1 Kredittrisiko	20
8.1.1 Oppfølging av kredittrisiko/risikorapportering	20
8.1.2 Kredittrisikomodeller	20
8.1.3 Validering av risikomodelle	22
8.1.4 Porteføljeinformasjon	23
8.1.5 Sikkerheter	27
8.2 Markedsrisiko	28
8.2.1 Styring og kontroll	28
8.2.2 Renterisiko	28
8.2.3 Valutarisiko	29
8.2.4 Spreadrisiko	29
8.2.5 Overvåking og rapportering	29
8.3 Operasjonell risiko	29
8.3.1 Styring og kontroll	30
8.3.2 Identifisering av risiko	30
8.3.3 Database for registrering av uønskede hendelser	31
8.3.4 Årlig lederbekreftelse	31
8.3.5 Oppfølging av eksterne rapporter	31
8.4 Compliancerisiko	31
8.4.1 Styring og kontroll	31
8.5 Likviditetsrisiko	32
8.5.1 Kvanitative likviditetskrav	32
8.5.1.1 Innføring av likviditetskrav (LCR)	32
8.5.1.2 Innføring av krav om langsiktig finansiering(NSFR)	32
8.5.2 Styring og kontroll	32
8.6 Eierrisiko	33
8.6.1 Styring og kontroll	33
8.7 Strategisk risiko	33
8.7.1 Styring og kontroll	33
8.8 Forretningsrisiko	34
8.8.1 Styring og kontroll	34

1. Innledning

Kapitalkravsforskriften del IX stiller krav til selskapenes offentliggjøring av informasjon som gir leseren mulighet til å vurdere bankenes risikoprofil, kapitalisering og styring og kontroll med risiko. Informasjonen skal gis på en forståelig og konsistent måte som fremmer sammenlignbarhet mellom bankene.

Styret i banken har vedtatt policy for offentliggjøring av finansiell informasjon, herunder Pilar 3. Informasjonen skal offentliggjøres minst årlig samtidig med årsregnskapet etter fremlegging for styret. I tråd med lov og forskrift samt mandat og instruks fører ekstern/intern revisor kvalitetssikring med at banken tilgjengeliggjør korrekt og tilstrekkelig informasjon om finansielle forhold, herunder informasjon knyttet til kapital- og risikoformål etter Kapitalkravsforskriften.

Metodene som anvendes for beregning av kapitalkrav for kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko (Pilar 1) er beskrevet i dokumentet. Videre inneholder det informasjon om bankens interne måling, rapportering og styring av risiko (Pilar 2). Metodene for beregning av økonomisk kapital, samt bruken av denne i bankens styring er også beskrevet. I beregningene av økonomisk kapital blir også andre risikotyper enn de som er dekket av Pilar 1-kapitalkravene kvantifisert.

Banken vektlegger dialog med ulike interessegrupper der åpenhet, forutsigbarhet og gjennomsiktighet settes i fokus. Dokumentet er utarbeidet for å gi markedet best mulig informasjon om bankens risiko- og kapitalstyring, og dokumentet oppdateres minimum årlig i tilknytning til årsrapporten. Vesentlige endringer som gjør at innholdet i dokumentet avviker betydelig fra faktiske forhold vil kunne medføre hyppigere oppdatering av informasjonen. Periodisk informasjon om kapitaldekning og minimumskrav til ansvarlig kapital er tilgjengelig i bankens kvartals- og årsrapporter.

BN Bank har etablert en strategi og prosess for risikostyring og vurdering av kapitalbehov og for hvordan dette kan opprettholdes. Samlebetegnelsen for dette er ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process). Vurderingen av kapitalbehovet inkluderer størrelse, sammensetning og fordeling av den ansvarlige kapitalen tilpasset nivået på de risikoer som banken er eller kan bli utsatt for. BN Bank har gjennomført vurderingene for 2015, med tilhørende rapportering til Finanstilsynet. Hovedkonklusjonen er at bankens risiko-, kapital- og likviditetssituasjon er god. Styring og kontroll av bankens risiko vurderes som tilfredsstillende og banken er etter styrets oppfatning tilstrekkelig kapitalisert i forhold til bankens risikonivå og opp i mot lovkrav. Som følge av nedbygging av bedriftsmarkedsporteføljen vil banken i 2016 være overkapitalisert.

Utover den informasjon som er tilgjengelig i dette dokumentet vises til «Om oss/IR» på BN Banks hjemmeside bnbank.no.

2. Kapitaldekningsregelverket

EUs direktiv for kapitaldekning ble innført i Norge fra 1. januar 2007. Regelverket bygger på en standard for kapitaldekningsberegninger fra Bank for International Settlements (BIS).

Formålet med kapitaldekningsregelverket var å styrke stabiliteten i det finansielle systemet gjennom:

- Mer risikosensitivt kapitalkrav
- Bedre risikostyring og kontroll
- Tettere tilsyn
- Mer informasjon til markedet

Regelverket skal sørge for at det blir større samsvar mellom hvordan myndighetene setter krav til kapitaldekning i finansinstitusjonene og den metodikken institusjonene selv benytter for å beregne sitt kapitalbehov.

Kapitaldekningsregelverket baseres på tre pilarer:

Pilar 1: Minimumskrav til ansvarlig kapital

Pilar 2: Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging

Pilar 3: Institusjonenes offentliggjøring av informasjon

Fra 1. januar 2014 innførte EU et nytt direktiv, Kapitalkravsdirektivet (CRD IV) og en ny forordning, Kapitalkravsforordningen (CRR), som fastsetter reglene for kredittinstitusjonenes kapitaldekning. CRD IV gjennomfører de internasjonale anbefalingene i Basel III fra Baselkomiteen for banktilsyn fra desember 2010. Med innføringen av CRD IV endres kravene til sammensetningen av kapital, og det er strengere krav til kvaliteten på de ulike kapitalinstrumentene. Deler av Basel III-regelverket ble innført i norsk lovgivning fra 1. juli 2013, med gradvis innføring frem til 1. juli 2016.

I Finansforetaksloven § 14-1 stilles det følgende minstekrav til ansvarlig kapital:

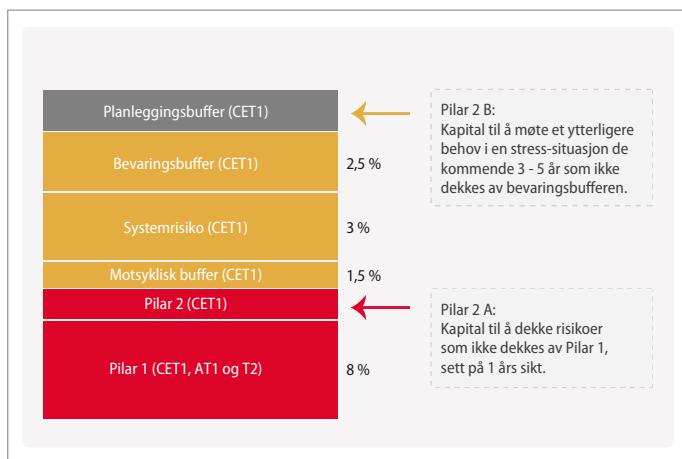
- 4,5 prosent i ren kjernekapitaldekning
- 6,0 prosent i kjernekapitaldekning
- 8,0 prosent i ansvarlig kapital

I Finansforetaksloven § 14-3 stilles det følgende krav til buffere i kapitaldekningen:

- 2,5 prosent i kapitalbevaringsbuffer bestående av ren kjernekapital utover minimumskravet
- 3 prosent i systemrisikobuffer bestående av ren kjernekapital utover minimumskravet og kapitalbevaringsbuffer
- 0-2,5 prosent i motsyklisk kapitalbuffer i form av ren kjernekapital utover minimumskravet, kapitalbevaringsbuffer og systemrisikobuffer.
Motsyklisk kapitalbuffer er fra 30. juni 2015 fastsatt til 1 prosent og fra 30. juni 2016 1,5 prosent.

Dersom resultat av stresstest i et alvorlig økonomisk tilbakeslag som varer minst i tre år vil redusere den rene kjernekapitalen med mer enn 2,5 prosentpoeng (bevaringsbufferen), er det en forventning fra Finanstilsynet om at banken har en planleggingsbuffer som dekker det overskytende. Det kreves at planleggingsbufferen dekkes av ren kjernekapital. I tillegg stilles det særskilte krav til banker som er definert som systemviktige. Påslaget for systemviktige banker utgjør 2 prosent ren kjernekapital. BN Bank er ikke definert som systemkritisk, og denne bufferen er derfor ikke inkludert i figuren nedenfor.

Figur 1 Regulatorisk kapitaldekningskrav

I de påfølgende kapitlene er det redegjort nærmere for innholdet i den enkelte pilar.

2.1 PILAR 1 – MINIMUMSKRAV TIL ANSVARLIG KAPITAL

Pilar 1 omhandler minstekrav til kapitaldekning på 8 prosent.

$$\frac{\text{Kjernekapital + Tilleggskapital}}{\text{Kreditrisiko + Markedsrisiko + Operasjonell risiko}} \geq 8\%$$

Med motsyklisk buffer, systemrisikobuffer og bevaringsbuffer er kravet til ren kjernekapital 11,5 prosent fra og med 30. juni 2016. For SIFI-banker er kravet 13,5 prosent.

BN Bank benytter avansert IRB-metode¹ for beregning av kreditrisiko for foretaksengasjement (fra og med 2. kvartal 2014) og for massemarkedsengasjement med pantesikkerhet i boligeiendom (fra og med 2. kvartal 2015). For operasjonell risiko benyttes basismetoden og for øvrige balanseposter benyttes standard metode.

Etter kapitalkravforskriften § 2-1 om kapitalkrav skal institusjoner som benytter IRB-metode ha et beregningsgrunnlag minst like stort som 80 prosent av beregningsgrunnlaget etter Basel 1-metode (forskrift 22. oktober 1990 nr. 875 om minstekrav til kapitaldekning i finansinstitusjoner og verdipapirforetak).

¹ Internal Rating Based Approach

2.2 PILAR 2 – VURDERINGEN AV SAMLET KAPITALBEHOV OG INDIVIDUELL TILSYNSMESSIG OPPFØLGING

Pilar 2 er basert på to hovedprinsipper

1. Pilar 2 stiller krav til bankenes kapitalvurderingsprosess (ICAAP) hvis formål er å sikre en strukturert og dokumentert prosess for vurdering av konsernets risikoprofil i den hensikt å skape sikkerhet for at konsernet har tilstrekkelig kapital til å dekke risikoen forbundet med virksomheten.
2. I tillegg skal bankene ha en strategi for å opprettholde et tilstrekkelig kapitalnivå.

Finanstilsynet skal gjennomgå og vurdere foretakenes samlede risikonivå og tilhørende kapitalbehov (SREP²) Finanstilsynets SREP-vurderinger vil kunne stille foretaksspesifikke krav til kapitalnivå, nivå på likviditetsnøkkeltall eller finansieringsstruktur. Finanstilsynet har også myndighet til å sette i verk risikoreducerende tiltak.

BN Bank har etablert en strategi og prosess for risikostyring og vurdering av kapitalbehov og hvordan dette kan opprettholdes. Vurderingen av kapitalbehovet inkluderer størrelse, sammensetning og fordeling av den ansvarlige kapitalen tilpasset nivået på de risikoer som banken er eller kan bli utsatt for. Vurderingene er risikobaserte og fremoverskuende. Risikoområder som vurderes i tillegg til Pilar 1 risikoene, er konsentrasjonsrisiko i kredittporteføljen, rente-, spread- og valutarisiko i bankporteføljen, strategisk risiko, forretningsrisiko, likviditetsrisiko, eierrisiko, juridisk risiko, compliancerisiko, systemrisiko, omdømmerisiko, risiko knyttet til pensjonsforpliktelser og risiko for overdreven gjeldsoppbygging.

BN Bank har gjennomført vurderingene for 2015 med tilhørende rapportering til Finanstilsynet. Hovedkonklusjonen er at bankens risiko-, kapital- og likviditets-situasjon er på et tilstrekkelig nivå per 31.12.2015, og gitt bankens finansielle prognoser vil banken være godt kapitalisert over kapitalmålet på 14,85 % gjennom 2016. En overordnet vurdering viser at kvaliteten i rammeverket for styring og kontroll er tilfredsstillende.

² Supervisory review and evaluation process

2.3 PILAR 3 – OFFENTLIGGJØRING AV INFORMASJON

Kravene til offentliggjøring av finansiell informasjon er gitt i del IX av kapitalkravforskriften som gjennomfører EUs kapitaldekningsregelverk. Bankene skal offentliggjøre opplysninger som gir leseren mulighet til å vurdere bankenes risikoprofil, kapitalisering og styring og kontroll med risiko.

Interntrevisjonen gjennomgår IRB-systemet og bruken av det, herunder etterlevelsen av de enkelte kravene. I tillegg har interntrevisjonen vurdert kvaliteten på bankens interne måling, rapportering og styring av risiko (ICAAP). Dette dokumentet er ikke underlagt revisjon.

3. Uvektet kapitalkrav (Leverage Ratio)

Den uvektede kjernekapitalandelen har til hensikt å fungere som sikkerhet mot for lavt beregningsgrunnlag i kapitaldekningsberegningene, og sørge for at bankene holder et minimum av kapital, selv ved vridning av porteføljen mot lavrisikosegmenter. Finansieringsvirksomhetsloven åpner for at det kan fastsettes bestemmelser om at ren kjernekapital eller kjernekapitalen i finansinstitusjoner minst skal utgjøre en bestemt prosent av verdien av foretakets eiendeler og ikke balanseførte forpliktelser, beregnet uten risikovekting (uvektet kjernekapitalandel). BN Bank har en leverage ratio på 9,24 prosent per 4.kvartal 2015.

4. Metoder for beregning av regulatorisk kapital

RISIKOTYPE	PORTEFØLJE	BEREGNINGSMETODE
Kredittrisiko	Foretak	Avansert IRB-metode
	Massemarked med pantessikkerhet i boligeiendom	Avansert IRB-metode
	Borettslag	Standardmetode
	Stater	Standardmetode
	Institusjoner	Standardmetode
Operasjonell risiko	Alle	Basismetode
Markedsrisiko	I/A	

4.1 KREDITTRISIKO

BN Bank ASA benytter avansert IRB-metode ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko for foretak og for massemarked med pantessikkerhet i boligeiendom. Standardmetoden benyttes ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko for øvrige engasjement. Standardmetoden innebærer at det benyttes standardiserte, myndighetsbestemte risikovekter ved beregningen av kapitalkravet. Ved beregning av kapitalkrav for operasjonell risiko benyttes basismetoden, som innebærer at kapitalkravet beregnes i forhold til gjennomsnittlig inntekt siste tre år.

4.2 MARKEDSRISIKO

BN Bank ASA er fritatt fra krav om å beregne markedsrisiko. BN Bank har ikke posisjoner pr 31.12.2015 som innebærer at det beregnes kapitalbehov etter de regulatoriske regler under pilar 1.

5. Beregning av risikojustert kapitalbehov/økonomisk kapital

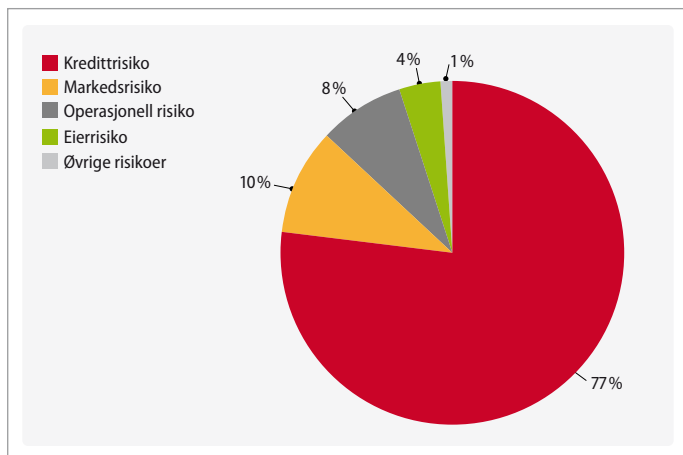
Økonomisk kapital beskriver hvor mye kapital konsernet selv mener er nødvendig for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Konsernet har fastsatt at den økonomiske kapitalen skal dekke 99,9 prosent av mulige uventede tap i løpet av de neste 12 måneder. Det er lagt til grunn interne modeller for beregning av økonomisk kapital for kredittisiko, for resterende risikoer er beregningene basert på ulike metoder, i tillegg til kvalitative vurderinger og beregninger.

Bankens vurdering av kapitalbehov per 30.09.2015 er sammenstilt med minstekrav (inkludert buffere (11,5 prosent)) til regulatorisk kapital i Tabell 1 under. Figur 2 illustrerer andelen av økonomisk kapital per risikotype. Kredittisiko utgjør ca. 77 % av samlet kapitalbehov. Banken har fastsatt et mål for ren kjernekapital på 14,85 % som illustrert i figur 2 under.

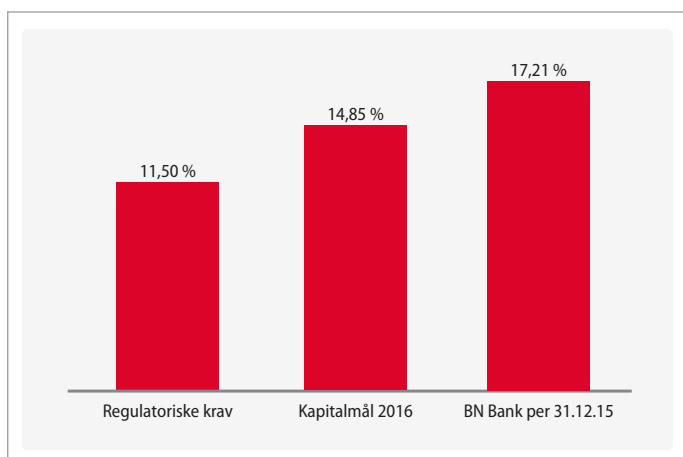
Tabell 1. Økonomisk kapitalbehov og Regulatorisk kapitalbehov

RISIKOTYPER	PILAR 1-KRAV 2016	ØKONOMISK KAPITAL	ICAAP	PILAR 2-KRAV
Eierisiko	73	81	81	0,040 %
Operasjonell risiko	132	159	159	0,127 %
Kredittisiko boliglån	313	115	313	-
Kredittisiko forbrukslån	13	13	13	-
Kredittisiko foretak	1 521	898	1 521	-
Kredittisiko, øvrige	166	173	173	0,032 %
Konsentrasjonsrisiko - størrelse	-	206	206	0,988 %
Konsentrasjonsrisiko - bransje	-	73	73	0,350 %
Konsentrasjonsrisiko - rammebrudd	-	16	16	0,077 %
Markedsrisiko	-	182	182	0,873 %
Likviditetsrisiko	-	-	-	0,000 %
Risiko knyttet til pensjonsforpliktelser	-	20	20	0,096 %
CVA Risiko	19	-	19	0,000 %
BASEL 1 -GULV	158	-	158	-
Beregningsgrunnlag	20 831			
Kapitalbehov	2 396	1 935	2 934	538
Vurdert kapitalbehov	11,50 %	9,29 %	14,08 %	2,58 %

Figur 1. Andel av økonomisk kapital per risikotype

Figur 2. Sammenligning ren kjernekapitaldekning

6. Konsolidering

Av finansforetaksloven § 18-2,1a skal full konsolidering anvendes for datterforetak. Etter finansforetaksloven § 17-13 skal finansforetak som deltar i samarbeidende grupper foreta forholdsmessig konsolidering uavhengig av størrelsen på eierandelen. For eierandeler mindre enn 10 prosent kan man etter forskrift om overgangsregel til finansforetaksloven utsette kravet om konsolidering til 1. januar 2018. BN Bank konsoliderer derfor ikke eierandelen i SpareBank 1 Boligkreditt.

6.1 OVERSIKT OVER DATTERSELSKAPER OG EIERANDELER

BN Bank-konsernet består av selskapene BN Bank ASA (BN Bank) og kredittforetaket Bolig- og Næringskreditt AS (BNkreditt). I tillegg inngår eiendomsselskapet Collection Eiendom AS. BNkreditt ble etablert i 1998 som et heleid datterselskap av BN Bank ASA. Konesjon ble gitt i brev fra Finanstilsynet datert 17. november 1998, og tillatelsen innebar at BNkreditt kunne erverve en vesentlig del av virksomheten i BN Bank. I forbindelse med etableringen av BNkreditt ble det inngått en avtale mellom BN Bank og BNkreditt datert 30. november 1998. Avtalen omhandler ulike forhold mellom selskapene, herunder avtale om BNkreddits kjøp av tjenester fra BN Bank. Slike tjenester omfatter blant annet tjenester på finansområdet, herunder kapitalanskaffelse og likviditetsstyring.

Ansvar for overvåking og styring av likviditetssituasjonen i BN Bank-konsernet er tillagt bankens finansavdeling. Den overordnede likviditetsstyringen skjer på konsernnivå, og avdelingen har ansvaret for at likviditetssituasjonen er tilfredsstillende og innenfor gjeldende policy og retningslinjer. I utførelsen av disse oppgavene brukes felles systemer, og det er de samme personene som har fullmakter på finansområdet og som utfører oppgavene på vegne av begge selskapene.

Brorparten av finansieringen av BNkreditt er lån fra BN Bank. For øvrig er hovedelementene i finansieringen verdipapirgjeld utstedt i markedet av BNkreditt og selskapets egenkapital. Låneforholdet mellom BN Bank og BNkreditt er regulert i en rammeavtale hvor det er angitt en øvre ramme for låneforholdet på 20 milliarder kroner. Dette innebærer at det i praksis vil kunne flyttes likviditet mellom selskapene i samsvar med behovene som måtte oppstå i det enkelte selskap.

I tillegg har BN Bank konsernet eierandeler i følgende selskaper:

- SpareBank 1 Boligkreditt AS (5,95 %)
- Collection Eiendom (100 % eierandel)

Collection Eiendom er etablert for å eie aksjer i selskaper knyttet til konsernets tapsengasjement. Disse engasjementene inngår i konsernets kreditt-tapsvurdering og det er ingen egen eierrisiko knyttet til selskapet.

Tabell 2. Investeringer i tilknyttede selskaper

BELØP I TUSEN KRONER	EIERANDEL I PROSENT 31.12.2015	KAPITALDEKNING I PROSENT 31.12.2015
SpareBank 1 Boligkreditt AS	5,95	12,73

SpareBank 1 Boligkreditt AS bruker IRB metoden i sin kapitaldekningsrapportering. Som nevnt i innledningen til dette kapitlet konsolideres ikke eierandelene i SpareBank 1 Boligkreditt i BN Bank sin kapitaldekning. Når konsolideringsplikten blir gjeldende for BN Bank vil det føre til en nedgang i kapitaldekningen i størrelsesorden 0,5 prosentpoeng.

6.2 ANSVARLIG KAPITAL

Ansvarlig kapital følger de nye kravene fastsatt av Finansdepartementet fra og med 30. september 2014. Se BN Banks hjemmeside for offentliggjøring av ansvarlig kapital per 31.12.2015 etter de nye kravene. Tabellen nedenfor viser konsernets ansvarlige kapital som etter reglene består av to hovedkomponenter:

1. Kjernekapital: Egenkapital (aksjekapital, overkursfond og annen egenkapital) og fondsobligasjoner.
2. Tilleggs kapital: Evigvarende og tidsbegrenset ansvarlig lånekapital

Tabell 3. Kapitaldekning

MILLIONER KRONER	2015	2014
Aksjekapital	706	706
Overkursfond	415	415
Avsatt utbytte	170	264
Fond for urealiserte gevinster	360	364
Annen egenkapital	1 863	1 892
Sum egenkapital	3 514	3 641
Kjernekapital		
Utsatt skatt, goodwill og andre immaterielle eiendeler	-13	-11
Fradrag for avsatt utbytte	-170	-264
Direkte, indirekte og syntetiske investeringer i selskaper i finansiell sektor	-109	-36
Positiv verdi av justert forventet tap etter IRB-metoden	-82	-123
Urealiserte gevinster egenkapitalinstrumenter	-7	0
Delårsresultat som inngår i kjernekapital	0	0
Verdijusteringer som følge av kravene om forsvarlig verdsettelse	-9	-8
Sum ren kjernekapital	3 124	3 199
Fondsobligasjoner, hybridkapital ¹	400	399
Direkte, indirekte og syntetiske investeringer i selskaper i finansiell sektor	-82	-71
Sum netto annen kjernekapital	3 442	3 527
Tilleggs kapital utover kjernekapital		
Fondsobligasjon, hybridkapital utover 15% og 35%	0	0
Evigvarende ansvarlig kapital	0	0
Tidsbegrenset ansvarlig kapital ¹	800	798
Direkte, indirekte og syntetiske investeringer i selskaper i finansiell sektor	-126	-101
Sum tilleggs kapital	674	697
Netto ansvarlig kapital	4 116	4 224
Minimumskrav ansvarlig kapital Basel III ²		
Engasjement med spesialiserte foretak	564	772
Engasjement med øvrige foretak	170	119
Engasjement med massemarked SMB	0	0
Engasjement med massemarked pant i fast eiendom	207	0
Engasjement med øvrig massemarked	0	0
Egenkapitalposisjoner	49	50
Sum kredittrisiko IRB	990	941

MILLIONER KRONER	2015	2014
Engasjementer beregnet etter standardmetoden		
Lokale og regionale myndigheter	17	10
Offentlige foretak	3	33
Institusjoner	78	90
Foretak	66	19
Massemarkedsengasjementer	1	1
Engasjementer med pantesikkerhet i eiendom	120	477
Forfalte engasjementer	9	24
Obligasjoner med fortrinnsrett	19	17
Øvrige engasjementer	1	3
Sum engasjement beregnet etter standardmetoden	312	674
Operasjonell risiko	91	83
Kredittverdighet hos motpart (CVA-risiko)	11	18
Fradrag i kapitalkravet	0	0
Overgangsordning	48	0
Minimumskrav ansvarlig kapital	1 452	1 716
Beregningsgrunnlag	18 154	21 460
Bufferkrav		
Bevaringsbuffer (2,5%)	454	536
Systemrisikobuffer (3,0 %)	545	644
Sum bufferkrav til ren kjernekapital	998	1 180
Tilgjengelig ren kjernekapital (fratrasket 4,5%)	2 307	2 234
Kapitaldekning		
Ren kjernekapitaldekning	17,21 %	14,91 %
Kjernekapitaldekning	18,96 %	16,44 %
Kapitaldekning	22,67 %	19,68 %
Uvektet kjernekapitalandel	9,24 %	8,27 %

7. Risiko- og kapitalstyring i BN Bank ASA

Banken har et stort fokus på kapitaldekningen, herunder krav til ren kjernekapital. Banken har fastsatt et mål for ren kjernekapital på 14,85 prosent.

7.1 FORMÅL

Risiko- og kapitalstyringen i BN Bank skal støtte opp under konsernets strategiske målbilde, samt bidra til å sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom:

- En effektiv kapitalanskaffelse og kapitalanvendelse i forhold til konsernets strategiske målbilde
- Egenkapitalavkastning i tråd med vedtatt strategi
- En tilfredsstillende kapitaldekning ut fra valgte risikoprofil
- Konkurransedyktige vilkår og en langsiktig god tilgang på innlån i kapitalmarkedene
- At konsernet minimum klarer å opprettholde nåværende rating(er)
- Utnyttelse av vekstmuligheter i konsernets definerte markedsområde
- At ingen enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad

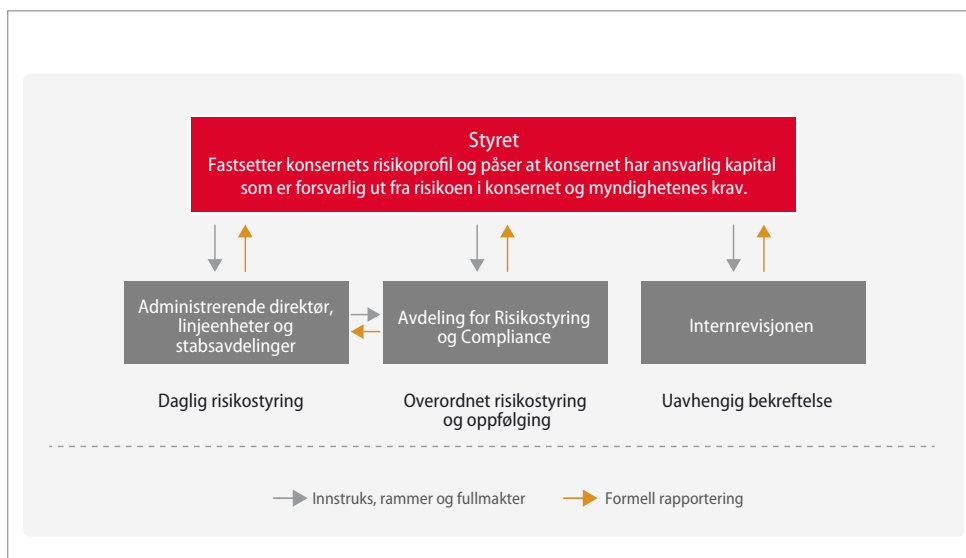
BN Banks strategi for risiko- og kapitalstyring og strategier for enkeltrisikoe er basert på følgende overordnede prinsipper:

- Banken skal ha en lav risikoprofil
- Bankens inntjening skal være et resultat av kunderelaterte aktiviteter og ikke av finansiell risikotaking
- Bankens risikostyring skal være tilpasset bankens risikoesponering slik at vesentlige risikoe skal ha størst oppmerksomhet
- Dersom det er usikkerhet rundt omfanget av en risiko eller tvil om hvilket system som skal benyttes i risikostyringen, skal det mest forsiktige alternativet benyttes
- Ved endring av eksisterende eller etablering av nye produkter/forretningsområder, skal det før beslutning om eventuell iverksettelse foreligge en grundig vurdering av betydningen for bankens risiko
- Bankens risikostyring og –kontroll skal dekke alle områder i banken og være organisert slik interessekonflikter mellom ansatte og avdelinger unngås. Det skal være klarhet i hvem som har ansvar.

7.2 KONTROLL- OG STYRINGSSTRUKTUR, ROLLER OG ANSVAR

I arbeidet med god og helhetlig risikostyring er bedriftskulturen grunnmuren som de andre elementene bygger på. Bedriftskulturen omfatter menneskene i organisasjonen (deres individuelle egenskaper og integritet, verdigrunnlag og etikk), ledelsesfilosofi/-stil og styringsprinsipper. Dårlig bedriftskultur kan vanskelig kompenseres med andre kontroll- og styringstiltak. BN Bank har derfor etablert et tydelig verdigrunnlag og etiske retningslinjer som er godt kommunisert i hele organisasjonen. Konsernet legger vekt på uavhengighet i risikostyringen. Ansvaret for risikostyringen er derfor delt mellom ulike grupper i henhold til figuren under.

Figur 4. Illustrasjon for ansvaret for risikostyring

Styret har ansvaret for å påse at konsernet har en ansvarlig kapital som er forsvarlig ut fra vedtatt risikoprofil og myndighetspålagte krav. Styret fastsetter de overordnede målsettingene relatert til risikoprofil og avkastning. Styret fastlegger videre de overordnede rammer, fullmakter og retningslinjer for risikostyringen i konsernet, samt etiske regler som skal bidra til en høy etisk standard. Styrets arbeid er nedfelt i en årsplan som oppdateres årlig. Dette sikrer at styret har tilstrekkelig tid til og fokus på sentrale oppgaver årlig. Styret har utnevnt et risikoutvalg, et revisjonsutvalg og et kompensasjonsutvalg. Risikoutvalget og revisjonsutvalget er forberedende organer for styret i saker som vedrører finansiell informasjon, bankens risikostyring og internkontroll. Utvalgene består av tre medlemmer utnevnt av styret. Kompensasjonsutvalget skal tilsvarende bistå styret i dets arbeid med ansettelsesvilkår for BN Banks administrerende direktør, samt i forhold til hovedprinsipper og strategi for kompensasjon av det øverste ledersjikt i konsernet. Utvalget består av tre medlemmer utnevnt av styret.

Administrerende direktør har ansvaret for den overordnede risikostyringen. Det betyr at administrerende direktør er ansvarlig for at det implementeres effektive risikostyringssystemer i konsernet, og at risikoeksponeringen overvåkes. Administrerende direktør er videre ansvarlig for delegering av fullmakter og rapportering til styret.

Forretningsdivisjoner og stabsenheter har ansvaret for risikostyringen innenfor sitt ansvarsområde. Dette innebærer at lederne skal sørge for at det etableres og gjennomføres forsvarlig risikostyring, og sørge for at denne utføres i samsvar med styringsdokumenter, fullmakter, rutiner og instruksjoner.

Avdeling for risikostyring er organisert uavhengig av linje- og stabsenhetene og rapporterer direkte til administrerende direktør. Avdelingen har også fullmakt til å rapportere direkte til styret dersom det finnes påkrevd. Avdelingen har ansvaret for videreutvikling av rammeverket for risikostyring inkludert risikomodeller og risikostyringssystemer. Avdelingen er videre ansvarlig for uavhengig oppfølging og rapportering av risikobildet, og følger opp at konsernet etterlever gjeldende lover og forskrifter.

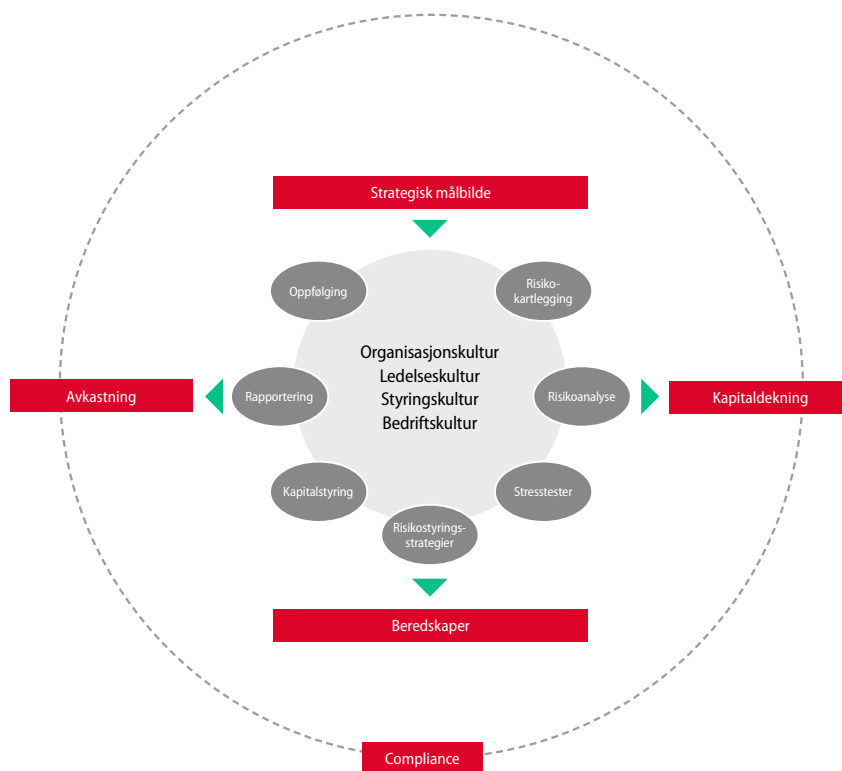
Internrevisjonen er styrets redskap for å påse at risikostyringen er målrettet, effektiv og fungerer som forutsatt. Den interne revisjonsfunksjonen utføres av ekstern leverandør, noe som sikrer uavhengighet, kompetanse og kapasitet. Internrevisjonen rapporterer direkte til styret. Internrevisjonens rapporter og anbefalinger knyttet til forbedringer i konsernets risikostyring blir løpende gjennomgått i konsernet. Internrevisjonen skal regelmessig og minimum årlig revidere IRB-systemet, herunder modellene som ligger til grunn for beregning av risikoparameterne, anvendelse og etterlevelsen av Forskrift om kapitalkrav.

7.3 ELEMENTER I RISIKO- OG KAPITALSTYRINGEN

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risiko- og kapitalstyring skal rammeverket baseres på de elementer som reflekterer den måten styret og ledelsen ønsker å styre konsernet på:

- Strategisk målilde
- Organisering og bedriftskultur
- Risikokartlegging
- Risikoanalyse
- Stresstester
- Risikostrategier
- Kapitalstyring (inkl. avkastning og kapitaldekning)
- Rapportering
- Oppfølging
- Beredskapsplaner
- Compliance (etterlevelse)

Figur 5. Illustrasjon av sammenhengen mellom de enkelte elementene

7.3.1 STRATEGISK MÅLBILDE

Risiko- og kapitalstyringen i BN Bank tar utgangspunkt i det definerte strategiske målbildet slik dette fremkommer gjennom strategiplanen.

7.3.2 BEDRIFTSKULTUR

I prosessen for risikostyring er bedriftskulturen grunnmuren som de andre elementene bygger på. Bedriftskulturen omfatter menneskene i organisasjonen med deres individuelle egenskaper som integritet, verdigrunnlag, etiske holdninger, lederstil og styringsprinsipper. Dårlig bedriftskultur kan vanskelig kompenseres med andre kontroll- og styringstiltak. Banken har derfor etablert et tydelig verdigrunnlag og etiske retningslinjer som er godt kommunisert i hele organisasjonen.

7.3.3 RISIKOKARTLEGGING

Identifikasjon av risiko er fremoverskuende og integrert i strategi- og budsjettprosessen. Prosessen skal dekke alle vesentlige risikoer konsernet utsettes for og gjennomføres minimum årlig.

7.3.4 RISIKOANALYSE

Det gjennomføres en analyse av risikoene som er identifisert for å forstå risikoenes egenskaper og årsaksmekanismer. Vesentlige risikoer kvantifiseres basert på anerkjente metoder og fremgangsmåter for måling av risiko. Mindre risikoer fastsettes basert på kvalitative vurderinger. Risikoanalysen sikrer at det foretas en kvalifisert og strukturert vurdering og dokumentasjon av etablerte kontroll- og styringstiltak.

7.3.5 STRESSTESTER OG SCENARIOANALYSER

Det gjennomføres periodiske stresstester og scenarioanalyser for å analysere hvordan negative hendelser påvirker resultatet, balansen og kapitaldekningen til konsernet. Analysene gjennomføres på de mest kritiske risikoområdene som bl.a. kreditt-, markeds- og likviditetsrisiko, og tar hensyn til en negativ makroøkonomisk utvikling over en periode på tre år.

Hensikten med å foreta en stresstest er å se hvordan et nedgangsscenario påvirker bankens risikobilde og kapitaldekning.

Banken bruker tre ulike tilnæringer til stresstesting; omvendt stresstest, top down og bottom-up.

Omvendt stresstest

Det er relativt stor usikkerhet i beregningene av prognosen for fremtidig utvikling i en situasjon med et alvorlig økonomisk tilbakeslag. Usikkerheten vurderes å være høy på potensielle tapsstørrelser på utlån, i tillegg til en viss usikkerhet omkring potensielle tap på obligasjoner. BN Bank gjennomfører en omvendt stresstest for å vise hvor stort tap banken kan bli påført før det kommer i brudd med kritiske nivåer på regulatorisk kapitaldekning. Hensikten med en slik omvendt stresstest er å gi banken kunnskap om hvor mye som skal til før bankens kapitaldekning faller under et kritisk nivå.

Top down

Denne form for stresstesting er en makroøkonomisk øvelse, uten bruk av data på kundenivå, hvor informasjon om sammensetning av bankens utlånsportefølje av bransjer, fordeling PM/BM etc. benyttes.

Bottom-up

En bottom-up test er en blanding av makro og mikro hvor data om kundene benyttes som utgangspunkt for å se hvordan det går med porteføljen. Det gjennomføres stress ned på den enkelte kunde, for så å aggregere opp data på ulike porteføljenivå for å avlede effekt på forventet tap og kapitalbehov.

7.3.6 RISIKOSTRATEGIER

I risikostrategiene definerer styret ønsket risikoprofil gjennom etablering av risikobaserte rammer og måltall på de ulike risikoområder. Strategiene revideres minimum årlig. Strategiene er nærmere omtalt i Figur 8 under.

7.3.7 KAPITALSTYRING

BN Bank har en kapitalstyring som sikrer:

- en effektiv kapitalanskaffelse og – anvendelse i forhold til konsernets strategiske målbilde og vedtatte forretningsstrategi
- egenkapitalavkastning i tråd med vedtatt strategi
- attraktive vilkår og langsiktig god tilgang på innlån
- utnyttelse av vekstmuligheter i konsernets til enhver tid definerte markedsområde
- at ingen enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad

På grunnlag av det strategiske målbildet utarbeides det årlig en kapitalplan for de påfølgende tre år for å sikre en langsiktig og målrettet kapitalstyring. Kapitalplanen tar hensyn til framskrivning av konsernets finansielle utvikling for de neste tre årene. Disse framskrivningene tar hensyn til forventet utvikling i perioden, samt en situasjon med alvorlige økonomiske tilbakeslag over minimum tre år. Med grunnlag i framskrivningene av det samlede kapitalbehovet gjør ledelsen og styret en samlet vurdering av om kapitalbehovet er tilstrekkelig og tilpasset BN Banks nåværende og fremtidige risikoprofil samt strategiske målbilde.

BN Banks målsetting om kjerne- og total kapitaldekning skal sikre tilstrekkelig kapital til å:

- oppfylle regulatoriske krav
- ivareta vernet av konsernets kreditorer

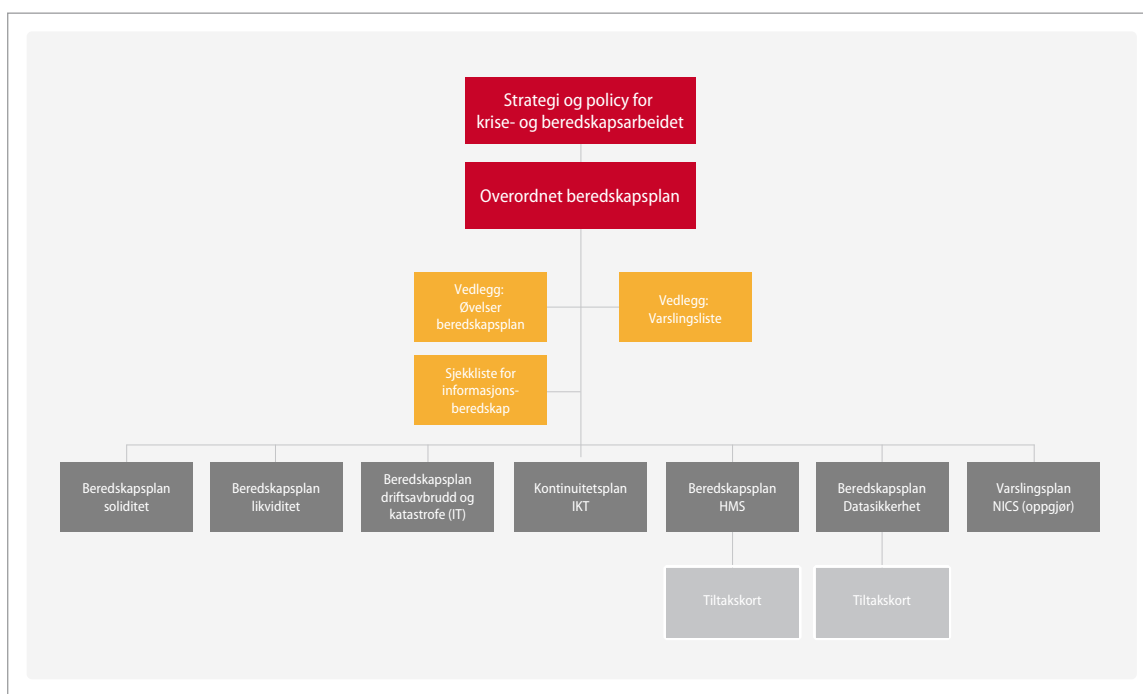
7.3.8 OPPFØLGING, RAPPORTERING OG OVERVÅKING

Alle ledere er ansvarlige for den daglige risikostyringen innenfor eget ansvarsområde, og skal påse at risikoesponeringen er innenfor de rammer som er besluttet av styret og administrerende direktør. Konsernets risikorapportering har som formål å sikre at alle organisasjonsnivå har tilgang på tilstrekkelig og pålitelig risikorapportering. Den overordnede overvåkning av risikoesponering og risikoutvikling foretas av avdeling for risikostyring og følges opp gjennom periodiske rapporter til styret og administrasjonen.

7.3.9 BEREDSKAPSPLANER

Bankenes kjernevirksomhet er å ta risiko. Denne vil over tid kunne påføre bankene større uventede tap, på tross av gode risikostyringssystemer og prosesser. En slik situasjon vil kunne medføre alvorlig press på kapitaldekning, likviditet

Figur 6: Beredskapsplanverk

7.3.10 COMPLIANCE (ETTERLEVELSE)

BN Bank har prosesser som sikrer etterlevelse av gjeldende lover og forskrifter. Dette skjer gjennom:

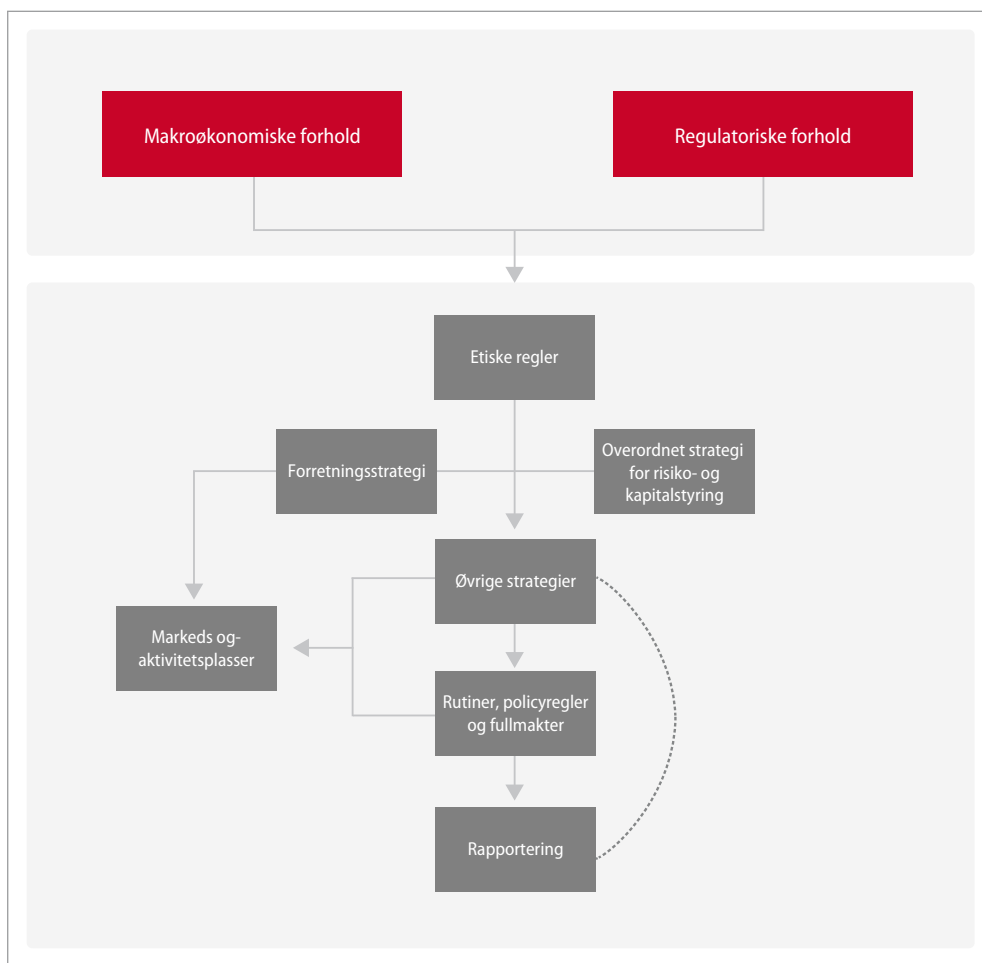
- et tydelig verdigrunnlag og en etisk standard som er klart kommunisert og forstått
- et compliance- og sikkerhetsutvalg som fanger opp, kommuniserer og implementerer endringer i lover og forskrifter
- rapportering og oppfølging av etterlevelsen av lover og forskrifter

8. Informasjon per risikogruppe

BN Bank eksponeres for en rekke ulike typer risikoer. Styring av risiko gjennomføres i tråd med kravene/anbefalingene i kapitalkravforskriften og finanstilsynets metodikk for risikobasert tilsyn.

Rammeverket for styring og kontroll av risikoene er illustrert i Figur 7 under.

Figur 7. Rammeverk for styring og kontroll

Etiske retningslinjer fungerer som en rettesnor for konsernets virksomhet ved å definere hvilke etiske krav vi stiller til oss selv og hvordan vi skal forholde oss til andre interessenter.

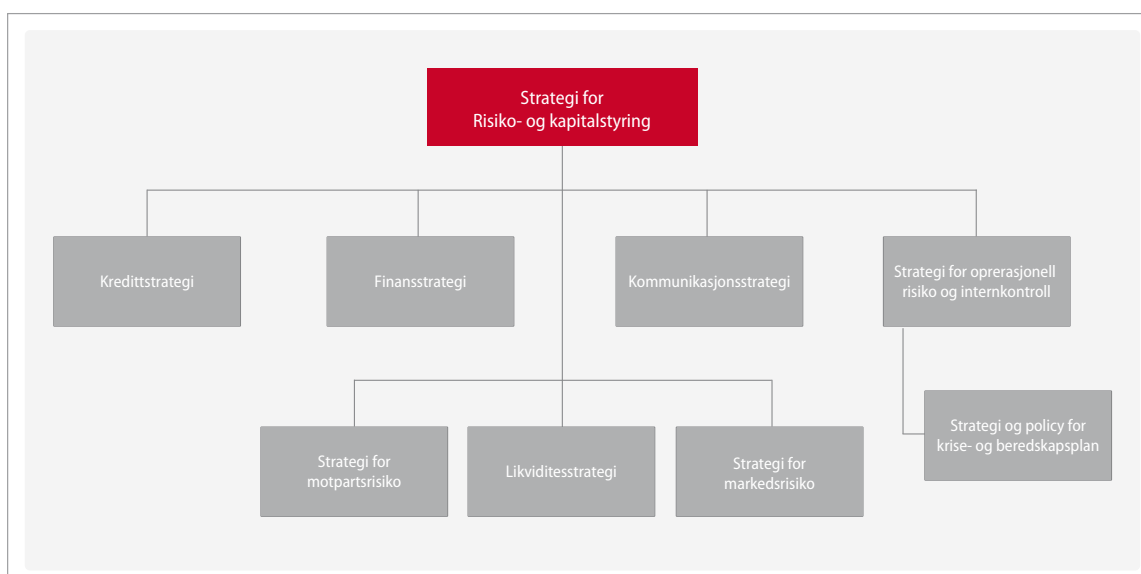
Strategi for risiko og kapitalstyring beskriver bankens totale risikoprofil og angir bankens risiko-evne, -vilje og -toleranse. Risikoprofilen er definert med en tidshorison på 1 år, og med et konfidensintervall på 99,9 prosent som utgangspunkt. Beregningene bygger videre på de risikomodeller og modellforutsetninger som ligger til grunn for konsernets ICAAP. Videre er strategien et rammeverk for konsernets overordnede holdninger og prinsipper til risikostyring, og skal sikre at konsernet etablerer og vedlikeholder en hensiktsmessig risikostyringsprosess. Videre skal dokumentet sørge for at rammeverket tilfredsstillende eksterne krav og forventninger til god risikostyring. Dokumentet fastsettes av styret og revideres ved behov, minimum årlig.

Øvrige strategier, rutiner, policyregler og fullmakter: Bankens overordnede strategidokument er strategi for risiko- og kapitalstyring. Operasjonaliseringen av denne strategien er formalisert gjennom egne strategidokumenter for de største risikoområdene som vist i figuren under. Den enkelte strategi vil bli omtalt i kapitlene under.

Policyregler og rutiner regulerer ulike forhold knyttet til den løpende driften av den enkelte risiko. Policyer og rutiner utarbeides av risikoeier og vedtas av administrerende direktør. Dokumentene revideres løpende.

Styret tildeler fullmakter til administrerende direktør, som delegerer fullmakter videre, samt fastsetter kredittkomiteens sammensetning. Alle fullmakter er personlige, og størrelsen på fullmaktene er regulert i forhold til volum og risiko. Fullmaktene gjennomgås og revideres minimum årlig.

Figur 8. Bankens strategier

Årlige markeds- og aktivitetsplaner: Banken har et sett av markeds- og aktivitetsplaner som beskriver aktivitetene som skal gjennomføres for å oppnå mål og rammer i vedtatte strategier.

Rapportering: Alle ledere er ansvarlige for den daglige risikostyringen innenfor eget ansvarsområde, og skal påse at eksponeringen er innenfor de rammer som er besluttet av styret og administrerende direktør. Konsernets rapportering har som formål å sikre at alle organisasjonsnivå har tilgang på tilstrekkelig og pålitelig rapportering. Den overordnede overvåking av risikoeksponering og risikoutvikling foretas av avdeling for risikostyring og følges opp gjennom periodiske rapporter til styret og administrasjonen.

8.1 KREDITTRISIKO

Kredittrisiko er risiko for tap som skyldes at kunder/motparter ikke evner å møte sine betalingsforpliktelser. Kredittrisiko vedrører alle fordringer på kunder/motparter, utlån, kreditter, garantier, uoppgjorte handler, samt motpartsrisiko som oppstår gjennom derivater og valutakontrakter.

Kredittrisikoen i utlånsporteføljen er en funksjon av to hendelser:

- Manglende betalingsevne eller betalingsvilje hos kunder eller motparter
- Verdi av den underliggende sikkerheten ikke er tilstrekkelig til å dekke selskapets krav ved eventuelt mislighold og påfølgende realisasjon av pantet.

Banken fikk godkjenning til bruk av IRB-metode for beregning av risiko for foretak i 2. kvartal 2014 og for massemarked med pantesikkerhet i boligeiendom i 2. kvartal 2015.

8.1.1 OPPFØLGING AV KREDITTRISIKO/RISIKORAPPORTERING

Risikoeksponeringen innenfor kredittområdet følges opp ved hjelp av et porteføljestyringssystem som gir muligheter for en hensiktsmessig oppfølging av porteføljens risikoprofil og utviklingen av denne. Nærmere omtale om dette systemet er gitt i avsnitt 8.1.2 og 8.1.4. Det vektlegges å følge opp risikofordelt portefølje og utviklingen i denne basert på bevegelser mellom risikoklasser (migrering), forventet tap, risikojustert kapital og risikojustert avkastning.

Avdeling for risikostyring følger opp risikoen i kredittporteføljen og rapporterer kvartalsvis til styret og bankens ledergruppe. I tillegg utarbeider avdeling for risikostyring en månedlig risikoreport til bankens ledelse på utvalgte risikoparametre. Forretningsdivisjonene har ansvaret for å følge opp risikoen innenfor egen divisjon.

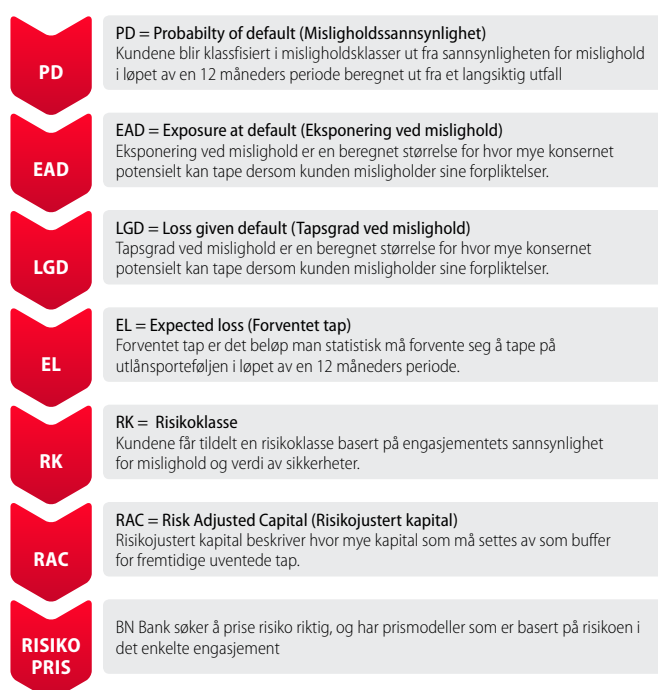
8.1.2 KREDITTRISIKOMODELLER

BN Bank benytter sammen med de øvrige bankene i SpareBank 1- alliansen, felles modeller for beregning av kredittrisiko på porteføljenivå og i innvilgelsesprosessen for massemarkedet. Modellen ble i 2. kvartal 2015 godkjent som grunnlag for regulatorisk rapportering (IRB-A).

For bedriftsmarkedet benyttes en modell med simulering av fremtidig kontantstrøm for beregning av kredittrisiko for både porteføljenivå og i innvilgelsesprosessen. Modellen ble i 2. kvartal 2014 godkjent som grunnlag for regulatorisk rapportering (IRB-A).

For både massemarked og bedriftsmarkedet benyttes samme grunnmodell for rapportering av kredittrisiko internt og regulatorisk, men det er noen ulikheter i nivå. Risikoklassifiseringssystemet er illustrert i figuren under.

Figur 6. Risikoklassifiseringssystemet

Misligholdssannsynlighet (PD):

Engasjementet blir klassifisert i PD-klasser ut fra sannsynligheten for at kunden misligholder forpliktelsene sine i løpet av en 12 måneders periode. Nivået skal reflektere sannsynligheten for mislighold gjennom en konjunktursyklus. Det benyttes ni risikoklasser (A-I) (personmarked)/ (1-10) (Bedriftsmarked) for å gruppere kundene etter misligholdssannsynlighet. I tillegg benyttes to klasser (J og K)/ (11) for kunder med misligholdte og/eller nedskrevne engasjement.

Som misligholdte lån regnes lån som ikke er betjent 90 dager etter terminforfall, engasjement med tapsavsetning, engasjementer hvor det er åpnet konkurs- eller gjeldsforhandling og engasjement hvor det er iverksatt rettslig inkasso. PD-modellen valideres minimum årlig mot observert mislighold.

For massemarked reklassifiseres engasjementene hver måned og for bedriftsmarkedet reklassifiseres engasjementene minimum årlig.

Tapsgrad ved mislighold (LGD):

Engasjementet blir klassifisert i LGD-klasser ut fra estimert tapsgrad. Tapsgrad er basert på forventet realisasjonsverdi (RE-verdi) på underliggende sikkerhetsverdier, tilfriskningsgrad på usikret del av lånene samt direkte kostnader ved inndrivelse. Regulatorisk skal nivået på LGD reflektere tapsgraden i et nedgangsscenario. LGD-modellen og dens komponenter valideres årlig mot observerte verdier fra gjennomførte realisasjoner.

For massemarked reklassifiseres engasjementene hver måned og for bedriftsmarkedet reklassifiseres engasjementene minimum årlig.

Eksponering ved mislighold (EAD):

EAD er en beregnet størrelse på eksponeringen ved et fremtidig tidspunkt for mislighold. For trekkrettigheter benyttes en konverteringsfaktor (KF) for å anslå hvor mye av nåværende ubenyttet ramme som vil være trukket opp ved et fremtidig tidspunkt for mislighold. For garantier benyttes KF til å estimere hvor mye av avgitte garantier som vil bli gjort gjeldende. KF valideres minimum årlig.

Forventet tap (EL):

Forventet tap på de ulike porteføljene utledes fra PD, LGD og EAD. Forventet tap på utlån uttrykker en forventning om størrelsen på årlige gjennomsnittlige tap. Ettersom PD representerer nivået gjennom en konjunktursyklus og LGD er et nedgangsestimat er EL en hybrid av dette. I en normalkonjunktur er derfor tapene i gjennomsnitt lavere enn estimert EL.

Risikoklasse:

Basert på engasjementets PD-klasse og LGD-klasse klassifiseres engasjementet i en risikoklasse.

Risikojustert kapital (RAC)

Beskriver hvor mye kapital konsernet innenfor et gitt konfidensnivå mener å trenge for å dekke den faktiske risiko konsernet har påtatt seg. Styret har vedtatt at den risikojusterte kapitalen skal dekke 99,9 prosent av mulige uventede tap med en tidshorisont på 1 år.

Risikopris

BN bank har etablert prismetoder basert på risikoklassifisering. Dette innebærer at engasjementer med høy risiko prises høyere enn engasjementer med lav risiko. For bedriftsmarkedsengasjement er det individuell prising mens det i personmarkedet er prising basert på risikogruppe.

8.1.3 VALIDERING AV RISIKOMODELLENE

Minimum årlig gjennomføres det validering av IRB-systemet kredittrisikomodelle. Formålet med valideringen er å sikre at:

- IRB-systemet er tilpasset porteføljene det anvendes på
- Forutsetningene som IRB-systemet bygger på er rimelige
- IRB-systemet måler det som det er ment å skulle måle
- IRB-systemet er godt integrert i organisasjonen, og at det utgjør en sentral del av bankens risikostyring og beslutningstagning
- BN Bank ASA etterlever Kapitalkravforskriften

Valideringen kan deles inn i to hovedområder:

1. Kvantitativ validering: Den kvantitative valideringen skal sikre at de benyttede estimater for misligholdssannsynlighet (PD), eksponering ved mislighold (EAD) og tapsgrad ved mislighold (LGD) holder en tilstrekkelig god kvalitet. Det gjennomføres analyser som vurderer modellenes evne til å rangere engasjementene etter risiko (diskrimineringsevne) og evnen til å fastsette riktig nivå på risikoparameterne. I tillegg analyseres stabiliteten i modellenes estimater.
2. Kvalitativ validering: Den kvantitative valideringen suppleres også med mer kvalitative vurderinger, i form av møter med bankens egen ekspertgruppe og med kunderådgivere. Bruk av kvalitative målemetoder sikrer en fullstendig validering av alle prosesser, kontrollmekanismer og rutiner i IRB-systemet, samt at den bidrar med verdifulle innspill i forhold til videreutvikling av dagens modeller. Den kvalitative valideringen gir også utfyllende informasjon i tilfeller der tilfanget av statistiske data er begrenset. Gjennomgangen skal kunne påvise at IRB-systemet er godt integrert i organisasjonen og at det utgjør en sentral del av bankens risikostyring og beslutningstagning, dvs. at kravet om anvendelse er oppfylt. Gjennomgangen skal også sikre at BN Bank ASA oppfyller etterlevelse av Kapitalkravforskriften.

Den kvantitative valideringen består av følgende analyser:

1. Analyse av datakvalitet. Det foretas en vurdering av om dataene valideringen bygger på er av tilfredsstillende kvalitet.
2. Analyse av modellenes diskriminerende egenskaper (rangering). Analysen skal vise i hvor stor grad modellen klarer å rangere kundene.
3. Analyse av stabiliteten i estimatene (migreringsanalyse). Analysene skal vise om estimatene er stabile over tid.
4. Analyse av modellenes treffsikkerhet på nivå. Analysen skal vise om modellene treffer på langsiktig nivå over tid når det tas hensyn til nødvendige buffere for usikkerhet.
5. Analyse av om modellen bør kalibreres. Det foretas en vurdering av om modellen og metode for beregning av sikkerhetsmargin bør justeres.

Valideringen gjennomføres av avdeling for risikostyring og compliance. BN Bank har en egen valideringskomite bestående av ledergruppen som går gjennom valideringsresultatene og innstiller eventuelle justeringer til styret som har endelig beslutningsfullmakt.

8.1.4 PORTEFØLJEINFORMASJON

Informasjon om bankens kredittrisiko omfatter beskrivelse av utlånsportefølje, tapsutsatte eller misligholdte engasjementer samt øvrig relevant informasjon knyttet til kredittrisiko. Porteføljesystemet inneholder informasjon om risikoen på både aggregert og detaljert nivå. Dette gjør det mulig å overvåke og styre risikoutviklingen i porteføljen på en effektiv måte.

Tap og nedskrivninger på utlån beskrevet i tabellen nedenfor gjelder utlån vurdert til amortisert kost, utlån vurdert til virkelig verdi og løpende verdiendringer og gevinst/tap ved salg av overtatte eiendommer. Verdiene er beregnet med bakgrunn i historiske data. Forventet tap er en estimert størrelse og de faktiske tapene som vi observerer kan svinge.

Tabell 4: Tap og nedskrivning på utlån og garantier (ref. note 10 i årsregnskapet)

MILLIONER KRONER	2015	2014
Konstaterte tap utover tidligere års nedskrivninger	1	31
Konstaterte tap på engasjementer uten tidligere nedskrivninger	0	5
Periodens nedskrivninger:		
Endring i gruppenedskrivninger	4	-8
Endring i gruppenedskrivninger knyttet til garantiporteføljen	2	-24
Sum endring i gruppenedskrivninger	6	-32
Økning på engasjementer med nedskrivning fra tidligere år ¹	38	91
Avsetning på engasjementer uten tidligere nedskrivninger	0	3
Reduksjon på engasjementer med nedskrivning fra tidligere år	-22	-51
Sum endring i individuelle nedskrivninger	16	43
Brutto tap på utlån	23	47
Inngått på tidligere konstaterte tap	-4	10
Tap på utlån	19	37
Inntektsførte renter på nedskrevne lån	-2	12

Tabellen nedenfor angir samlede nedskrivninger fordelt på engasjementstype.

Tabell 5. Engasjementsbeløp knyttet til forfalte og nedskrevne utlån (ref. note 5 i årsregnskapet)

FORFALT, IKKE NEDSKREVET									
MILL. KR	IKKE FORFALT, IKKE NEDSKREVET	<30 DAGER	30-60 DAGER	60-90 DAGER	>90 DAGER	BRUTTO UTLÅN	INDIVIDUELL NEDSKRIVNING	GRUPPE-NEDSKRIVNING	NETTO UTLÅN ¹
Personmarked	9 807	185	28	11	47	10 078	0	-9	10 070
Bedriftsmarked	14 660	66	80	91	0	14 897	-157	-49	14 692
Garantiporteføljen	105	0	0	0	0	215	-56	-10	149
Utlån	24 572	251	108	102	47	25 190	-212	-68	24 910

Tabell 6. Engasjementsbeløp etter restløpetid (ref. note 5 i årsregnskapet)

MILLIONER KRONER	TOTALT	UDEFINERT	INNTIL 1 MND.	FRA 1 MND. TIL 3 MND.	FRA 3 MND. TIL 1 ÅR	FRA 1 ÅR TIL 5 ÅR	OVER 5 ÅR
Personmarked	11 385	2 764	44	88	368	1 571	7 498
Bedriftsmarked	24 647	1 380	245	23	982	5 056	10 170
Sum	30 188	4 144	289	111	1 350	6 626	17 667

Bankens finansiering innenfor bedriftsmarked er i hovedsak konsentrert geografisk i det sentrale østlandsområdet og Trondheim. Etter beslutning om avvikling av bedriftsmarkedsporteføljen ytes det ikke nye kreditter i bedriftsmarkedet. Innen personmarkedet gir banken boliglånsfinansiering i velfungerende boligmarked. I tabellen under vises en fordeling av porteføljen fordelt på geografiske områder.

Tabell 7. Engasjementsbeløp fordelt på geografiske områder (ref. note 6 i årsregnskapet)

MILLIONER KRONER	2015	2014
Oslo/Akershus	17 071	18 628
Sør-/Østlandet for øvrig	2 484	2 624
Vestlandet	2 006	1 836
Sør-Trøndelag	2 408	3 181
Nord-Trøndelag og Nord-Norge	242	291
Utland	764	739
Brutto utlån	24 975	27 299

Geografisk fordeling er basert på kundens bosteds-/forretningsadresse. «Sør-/Østlandet for øvrig» består av Aust-Agder, Vest-Agder, Telemark, Vestfold, Østfold, Buskerud, Hedmark, Oppland. Vestlandet består av Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal. Nord-Norge består av Nordland, Troms, Finnmark.

Bankens utlånsportefølje består av 40 % personkunder og 60 % bedriftskunder. Tabellen nedenfor viser inndelingen i bransjer innen bedriftsmarkedet

Tabell 8. Engasjementsbeløp per bransje

BRANSJENAVN	2015	2014
Utleie av egen eller leid fast eiendom	67 %	65 %
Kjøp og salg av egen fast eiendom	13 %	13 %
Utvikling og salg av egen fast eiendom	7 %	7 %
Øvrig Bedriftsmarked	13 %	15 %

Tabell 9. Risikovekt etter IRB-metoden (konsern)

FORETAK - SPESIALISERTE

MISLIGHOLDSKLASSE	SAMLET EAD	UBENYTTET RAMME	EAD-VEKTER	RISIKOVEKT	KF
1	2 269 922	8 743	23 %	15 %	100 %
2	1 032 268	-	28 %	35 %	100 %
3	586 827	23 914	24 %	36 %	100 %
4	493 287	6 468	36 %	68 %	100 %
5	950 800	39 277	27 %	59 %	100 %
6	2 482 902	243 865	25 %	57 %	100 %
7	1 454 229	11 534	30 %	86 %	100 %
8	983 237	-	37 %	124 %	100 %
9	268 279	4 984	28 %	113 %	100 %
10	52 522	-	12 %	70 %	100 %
11	172 234	-	60 %	592 %	100 %

FORETAK - ØVRIGE

MISLIGHOLDSKLASSE	SAMLET EAD	UBENYTTET RAMME	EAD-VEKTER	RISIKOVEKT	KF
1	922	-	12 %	8 %	100 %
2	22 153	-	30 %	37 %	100 %
3	303 045	-	14 %	20 %	100 %
4	388 404	-	19 %	40 %	100 %
5	420 204	500	17 %	38 %	100 %
6	1 164 912	2 695	22 %	47 %	100 %
7	1 124 713	-	24 %	65 %	100 %
8	331 596	100	17 %	49 %	100 %
9	203 076	-	30 %	142 %	100 %
10	5 833	-	25 %	119 %	100 %
11	-	-	-	-	-

MASSEMARKED - EIENDOMSENGASJEMENT

MISLIGHOLDSKLASSE	SAMLET EAD	UBENYTTET RAMME	EAD-VEKTER	RISIKOVEKT	KF
A	-	-	-	-	-
B	2 779 143	741 507	15 %	6 %	100 %
C	2 485 676	136 236	18 %	12 %	100 %
D	1 991 639	18 685	24 %	23 %	100 %
E	1 544 017	2 975	25 %	31 %	100 %
F	828 079	3 077	23 %	42 %	100 %
G	297 980	3 977	22 %	66 %	100 %
H	205 246	3 171	26 %	106 %	100 %
I	280 476	0	22 %	125 %	100 %
J/K	30 519	-	27 %	217 %	100 %

Tabell 10: PD per desember 2014 og nye mislighold i løpet av 2015 på IRB-portefølje (forvaltet portefølje)

MASSEMARKED - EIENDOMSENGASJEMENT

PD-KLASSE	PD (REG)	ANTALL KUNDER	ANTALL MISLIGHOLDTE	DR	DR SNITT FOM APRIL 2011
B	0,20 %	4 437	0	0,00 %	0,02 %
C	0,36 %	2 484	0	0,00 %	0,02 %
D	0,62 %	1 440	1	0,07 %	0,05 %
E	0,95 %	989	3	0,30 %	0,13 %
F	1,72 %	678	1	0,15 %	0,37 %
G	3,48 %	244	1	0,41 %	0,92 %
H	6,95 %	115	2	1,74 %	2,83 %
I	27,40 %	202	17	8,42 %	10,9 %
Totalt	1,13 %	10 589	25	0,24 %	0,29 %

FORETAK

PD-KLASSE	PD (REG)	ANTALL KUNDER	ANTALL MISLIGHOLDTE	DR	DR SNITT SISTE 5 ÅR. EAD-VEKTET
01	0,13 %	193	0	0,00 %	0,42 %
02	0,44 %	46	0	0,00 %	0,00 %
03	0,66 %	55	0	0,00 %	0,88 %
04	1,32 %	40	1	2,50 %	2,57 %
05	1,76 %	61	0	0,00 %	0,01 %
06	2,20 %	71	2	2,82 %	2,68 %
07	3,52 %	87	2	2,30 %	1,91 %
08	6,16 %	35	0	0,00 %	2,48 %
09	11,44 %	22	2	9,09 %	6,65 %
10	30,00 %	2	0	0,00 %	42,06 %
Totalt	2,41 %	612	7	1,14 %	1,05 %

8.1.5 SIKKERHETER

BN Bank tar hensyn til hovedtyper av sikkerheter som vist i tabellen under.

Tabell 11. Hovedtyper av sikkerheter

SIKKERHETSTYPE	PM	BM
Fast eiendom	X	X
Eiendom på festet grunn	X	X
Andel i borettslag	X	X
Boligaksjer m/tilknyttet leierett	X	X
Kausjoner	X	X
Bankinnskudd		X
Kundefordringer		X
Aksjer		X
Driftstilbehør		X

Det er i all hovedsak pant fast eiendom som benyttes som hovedsikkerhet, men de andre sikkerhetstypene kan brukes som tilleggssikkerhet. Et eksempel for en foretakskunde er at banken har pant i fast eiendom i kombinasjon med pant i aksjene i eiendomsselskapet.

For personmarkedsporføljen fastsettes markedsverdien for fast eiendom enten ved å benytte:

- omsetningsverdi ved kjøp i det åpne markedet
- takst og verdivurdering fra eiendomsmeidler

I tillegg skal verdien beregnes og dokumenteres ved bruk av eiendomsverdi.no. Eiendomsverdi er et informasjons- og analyseverktøy som gir tilgang til estimert markedsverdi for eiendommer i Norge.

Alle lån kontrolleres opp mot sikkerhetsstillelse ved innvilgelse av fullmaktshaver, og i tillegg foretas en kvartalsvis etterkontroll av alle bevilgede lån i perioden.

For bedriftsmarkedsporføljen fastsettes markedsverdien av næringsseiendom ved hjelp av ulike metoder og kilder.

Metoder:

- Forretningsverdimetoden
- Nåverdimetoden
- Substansverdimetoden
- Andre metoder for prosjekt/tomte- og byggelånsfinansiering.

Kilder:

- Kjøpesum
- Eksterne verdivurderinger, takster
- Markedsrapporter for eiendoms/næringsseiendomsmarkedet

En nylig fastsatt kjøpesum (ekskl. omkostninger) er normalt det beste grunnlaget for verdivurdering, forutsatt at eiendommen er omsatt i et likvid eiendoms-marked mellom uavhengige parter.

Banken har retningslinjer som sikrer korrekt etablering av sikkerheter samt jevnlig oppdatering av sikkerhetsverdiene hvor det kreves at sikkerhetsverdien dokumenteres.

Banken benytter inndeling for klassifisering av engasjementer i henhold til tapsgrad ved mislighold. I tabellen nedenfor gis en oversikt over definisjonen av disse klassene for modellene for bedriftsmarkedsporteføljen.

Tabell 12. Klasseinndeling av tapsgrad

LGD-KLASSE	LGD FORVENTET	NEDGANGS-LGD
1	1,00 %	12 %
2	2,00 %	17 %
3	4,00 %	25 %
4	7,50 %	30 %
5	12,50 %	45 %
6	17,50 %	55 %
7	22,50 %	60 %
8	30,00 %	70 %

8.2 MARKEDSRISIKO

Markedsrisiko er risiko for resultatendringer som følge av endringer i markedspriser. BN Bank har ingen egen aksjeportefølje, og bankens markedsrisiko oppstår kun som følge av renterisiko, spreadrisiko og valutarisiko. Renterisiko er bankens eksponering for at en endring i rentenivået skal føre til en endring i bankens resultat. Spreadrisiko defineres som risikoen for endringer i markedsverdi for bankens portefølje av obligasjoner og sertifikater, som følge av generelle endringer i spread i markedet. Valutarisiko defineres som den samlede inntjeningsmessige risiko banken har dersom valutakursene endres.

8.2.1 STYRING OG KONTROLL

Strategi for markedsrisiko er en del av bankens overordnede finansstrategier. Dette dokumentet er ledende for styring av markedsrisiko. Strategien definerer tallfestede rammer for både rente- og valutaeksponering og verdipapirer.

Markedsrisikoen styres, måles og overvåkes løpende med bakgrunn i rammer vedtatt av styret. Valutaeksponeringen overvåkes daglig av Finansavdelingen som fortløpende gjennomfører tiltak for å utligne valutarisikoen, og renterisikoen følges opp på tilsvarende måte ukentlig. Valutaeksponeringen, Spreadrisikoen og renterisikoen kontrolleres månedlig av avdeling for risikostyring og compliance opp mot rammer og måltall.

8.2.2 RENTERISIKO

Renterisiko oppstår som følge av at de enkelte eiendels- og gjeldsposter har ulik gjenstående rentebindingstid. Den totale renterisiko kan splittes i tre elementer;

- Basisrisiko
- Administrativ renterisiko
- Rentekurverisiko

Basisrisiko er den verdiendring på konsernets eiendeler og gjeld som finner sted når hele rentekurven parallellforskyver seg.

Administrativ renterisiko oppstår på grunn av den tid det tar før renteendring inntreffer i markedet til konsernet har justert vilkårene på innskudd og utlån med flytende rente. Finansforetaksloven krever som hovedregel minimum 6 ukers varslingsfrist ved renteøkning på utlån til kunder og 8 uker ved rentereduksjon på innskudd.

Rentekurverisiko er risikoen for at rentekurven forskyver seg ulikt innenfor ulike løpetidsbånd ved en renteendring.

Formålet med styring av renterisiko er å sikre at konsernet til enhver tid har en kjent renterisikoeksponering og at denne er i samsvar med risikoprofil og gjeldende rammer.

8.2.3 VALUTARISIKO

Valutarisiko måles ut fra samlet brutto- og nettoposisjon i valuta og nettoposisjon i ulike valutasorter. Det er etablert rammer for brutto og netto posisjonering i valuta, samt ramme for plassering i enkeltvaluta.

8.2.4 SPREADRISIKO

Spreadrisiko defineres som risikoen for endringer i markedsverdi for bankens portefølje av obligasjoner og sertifikater, som følge av generelle endringer i spread i markedet. BN Bank har ikke eiendeler med tanke på videresalg eller kortsiktige investeringer for å dra fordel av pris eller rentevariasjoner, og har således bare en bankportefølje (se kapitalkravsforordningen § 31-1).

Beregningen av bankens spreadrisiko tar utgangspunkt i finanstilsynets Modul for makedrisiko. Dokumentet gir retningslinjer for bankens fastsettelse av kredittspreadendringer

8.2.5 OVERVÅKING OG RAPPORTERING

Avdeling for risikostyring gjennomfører uavhengig rapportering av de ulike elementene innenfor markedsrisiko til styret i kvartalsvise risikoreporter. Bankens ledelse får månedlige risikoreporter.

8.3 OPERASJONELL RISIKO

Operasjonell risiko er risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser.

BN Bank definerer operasjonell risiko som "risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser". Operasjonell risiko er en risikokategori som fanger opp alt det vesentligste av kostnader forbundet med kvalitetsbrister i bankens løpende virksomhet.

Risikoen kan inndeles etter tre underliggende forhold:

- Menneskelige faktorer
 - o Tap eller risiko som følge av utilsiktede handlinger, kvalitetssvikt, manglende oppfyllelse av en forpliktelse overfor bestemte kunder eller brudd på rutiner/retningslinjer i kundeprosesser.
 - o Tap eller risiko som følge av hendelser som er i strid med lovgivning, forskrifter og avtaler om arbeidsmiljø.
 - o Tap eller risiko som følge av handlinger, begått av ansatte, med sikte på uberettiget å tilegne seg midler eller omgå lovgivning eller virksomhetens mål.
- System/tekniske faktorer
 - o Tap eller risiko som følge av driftsavbrudd eller systemfeil.
- Eksterne faktorer
 - o Tap eller risiko som følge av handlinger, begått av tredjepart, i den hensikt å bedra, uberettiget tilegne seg midler, eller omgå lovgivningen.

Operasjonell risiko omfatter juridisk risiko, men ikke strategisk risiko eller omdømmerisiko.

Mens bankene bevisst tar markeds- og kredittisikoen, er operasjonell risiko en risikotype man i størst mulig grad søker å unngå.

8.3.1 STYRING OG KONTROLL

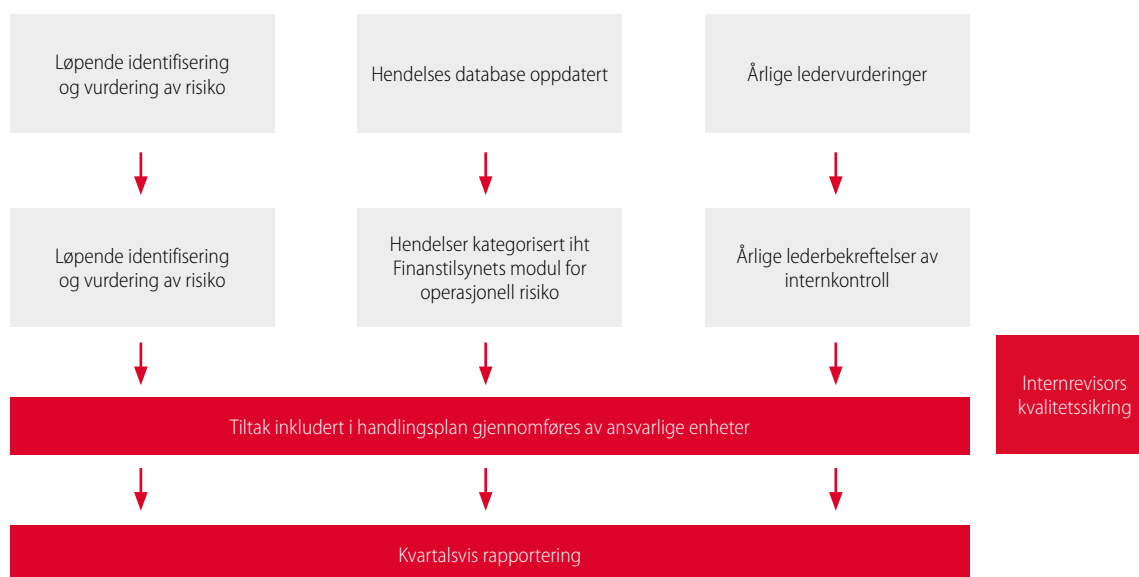
BN Bank har en klar strategi om å være kostnadseffektiv, ha lav risiko og være enkel og forutsigbar. Som en konsekvens er det et mål for BN Bank å ha en så effektiv styring av operasjonell risiko, at ingen enkelthendelser forårsaket av operasjonell risiko skal kunne skade bankens finansielle stilling i alvorlig grad.

Banken har gjennom de siste årene iverksatt tiltak for på sikt å bedre kunne kvantifisere både risikotoleranse og kapitalbehov for operasjonell risiko gjennom løpende revidering av Strategi og Policy for Operasjonell risiko og internkontroll.

Det er lagt vekt på identifisering, styring og kontroll av operasjonell risiko på alle nivåer i BN Bank. Lederens viktigste hjelpemiddel i arbeidet er faglig innsikt og ledelseskompetanse samt handlingsplaner, kontrollrutiner og gode oppfølgingssystemer

BN Banks rammeverk for internkontroll og styring av operasjonell risiko kan visualiseres som i figuren under.

Figur 10. Rammeverk for internkontroll og styring av operasjonell risiko

8.3.2 IDENTIFISERING AV RISIKO

Den overordnede målsetting er at konsernet skal ha effektiv styring og overvåking av operasjonell risiko slik at ingen enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad. Likeledes skal risikostyringen være tilpasset valgt ambisjonsnivå i forhold til kapitalkravforskriften.

Dette innebærer at:

- Hver enhets leder er ansvarlig for å kjenne og styre den operasjonelle risiko innenfor eget ansvarsområde.
- Styringen av den operasjonelle risikoen skal redusere risikoen for uønsket tap.
- Det skal gjennomføres vurderinger av den operasjonelle risiko i konsernets planer og drift, samt ved alle vesentlige endringer i virksomheten.
- Det skal legges spesiell vekt på å arbeide med kvalitetsforbedringer og forebyggende tiltak, samt å følge opp at det gjennomføres tiltak på identifiserte forbedringsområder.
- Det skal foreligge krise-, beredskaps- og kontinuitetsplaner for alle forretningskritiske prosesser og på områder som vedrører helse, miljø og sikkerhet.
- Operasjonelle tapshendelser skal registreres.
- Arbeidet med styring og kontroll av operasjonell risiko skal dokumenteres, og risikobildet skal rapporteres periodisk til styret og ledelsen.

8.3.3 DATABASE FOR REGISTRERING AV UØNSKEDE HENDELSER

BN Bank har etablert en egen database for registrering og oppfølging av uønskede hendelser. Databasen har vært i bruk i banken fra høsten 2010. I databasen for operasjonell risiko registreres uønskede hendelser og nesten-hendelser som kan og/eller vil medføre økonomisk tap, tap av omdømme eller andre uønskede effekter.

Formålet med å registrere i basen er:

- å kunne sette inn tiltak og/eller forbedringstiltak for å forhindre eller redusere uønskede hendelser – kontinuerlig forbedring
- i henhold til forskrifter om kapitalkrav til finansinstitusjoner⁴, å fange opp alle vesentlige risikofaktorer og kunne bygge modeller for beregning av forventet/ uventet tap basert på interne data
- å samle data for rapportering av "misligheter mot banker" til FNO, bankens interne risikoreport og ICAAP rapport. Det er etablert struktur for oppfølging av alle innrapporterte hendelser i taps- og hendelsesbasen mot ansvarlig leder og prosessansvarlig.

8.3.4 ÅRLIG LEDERBEKREFTELSE

Det gjennomføres en årlig lederbekreftelse hvor det rapporteres oppover i organisasjonen om kvaliteten i internkontrollen innenfor den enkelte organisatoriske enhet. Bekreftelsen danner grunnlaget for forbedringstiltak på identifiserte områder.

8.3.5 OPPFØLGING AV EKSTERNE RAPPORTER

Rapporter fra intern-, eksternrevisor og tilsynsmyndigheter følges opp i egne møter hvor risikoeier og andre nøkkelpersoner involveres. Tiltak følges opp gjennom oppsatte handlingsplaner/tiltaksplaner utarbeidet i møtet. Avdekkede forbedringsområder for øvrig, herunder forbedringsområder som avdekkes i den årlige lederbekreftelsen, registreres og følges opp mot risikoeier via bankens handlingsplaner hos compliance.

8.4 COMPLIANCERISIKO

Compliance risiko er risikoen for at banken pådrar seg juridiske eller regulatoriske sanksjoner, økonomisk tap eller tap av omdømme som følge av manglende etterlevelse av regelverket som regulerer virksomheten

8.4.1 STYRING OG KONTROLL

Med bakgrunn i strategi for risiko- og kapitalstyring er det egne retningslinjer for compliance. Retningslinjene skal sikre

- en effektiv prosess for å fange opp, kommunisere og implementere endringer i lover/forskrifter, bransjestandarder og interne retningslinjer
- en effektiv prosess for å følge opp og rapportere etterlevelsen av lovene/forskriftene, bransjestandardene og de interne retningslinjene

Det er i banken et Compliance og sikkerhetsutvalg som skal påse at relevansen av nye og endrede lover, forskrifter og rundskriv blir vurdert av organisasjonen. Utvalget skal deretter påse at relevante lover, regler etc. blir implementert. Utvalget har møter minimum 6 ganger i året. Det rapporteres til ledergruppen etter hvert møte og til styret kvartalsvis.

Banken deltar også i diverse fora i regi av Alliansen der endring i lover og forskrifter er tema.

I tillegg gjøres en vurdering av etterlevelse gjennom den årlige lederbekreftelsen, samt at internrevisor vurderer etterlevelse i forbindelse med ulike internrevisjonsprosjekter.

⁴ Forskrift om kapitalkrav for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond. *Finansdepartementet.*

8.5 LIKVIDITETSRISIKO

Likviditetsrisiko defineres som risikoen for å ikke oppfylle forpliktelse og/eller finansiere økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres, eller i form av ekstra dyr finansiering. Bankens avkastning og nivået på bankens kapitaldekning vil være en sentral forutsetning for å til en hver tid kunne tiltrekke seg nødvendig finansiering.

8.5.1 KVANTITATIVE LIKVIDITETSKRAV

Fra og med 2012 er det vedtatt en endring i rammestrukturen for likviditetsrisiko slik at denne er i samsvar med strukturen i Basel III -regelverket. Kortsiktige og langsiktige rammer for likviditetsrisiko måles ved de nye internasjonale standardene. Ved hjelp av observasjonsperiodene er det lagt opp til en gradvis tilpasning til minimumskravene innen tidsrammene, slik de er beskrevet av Baselkomiteén. Banken vurderer jevnlig forutsetningene som likviditetsstyringen bygger på. Dette omfatter vurderinger av om eiendeler som er klassifisert som likvide, kan realiseres eller belånes i henhold til forutsetningene som er lagt til grunn, samt i hvilken grad antagelsene om stabilitet i finansieringen er realistiske i en bankspesifikk krise eller i en situasjon med svikt i markedene.

8.5.1.1 INNFØRING AV LIKVIDITETSKRAV (LCR)

Finansinstitusjoner møter stadig strengere krav for å ha en tilstrekkelig likviditetsbuffer for å overleve perioder med stort stress. LCR (Liquidity Coverage Ratio) har store likhetstrekk med tradisjonelle likviditetsindikatorer, men stiller strenge krav til hva som kvalifiserer som likvide aktiva. I hovedsak inngår kontanter, statspapirer og svært likvide aktiva (hovedsakelig obligasjoner med fortrinnsrett). Disse aktivaene skal dekke en netto negativ kontantstrøm i en stresset periode på 30 dager. I stresset inngår både balanse og off-balanceposter.

Ved utgangen av 4.kvartal 2015 var LCR beregnet til 475 %.

8.5.1.2 INNFØRING AV KRAV OM LANGSIKTIG FINANSIERING(NSFR)

I etterkant av finanskrisen har fokus i større grad rettet seg mot løpetiden på bankens finansiering. Gjennom etablering av dette nøkkeltallet skal en sikre at bankens eiendelsside i balansen er tilstrekkelig langsiktig og stabilt finansiert, i dette tilfellet definert som finansiert med løpetider over ett år.

Ved utgangen av 4.kvartal 2015 var NSFR beregnet til 149 %.

8.5.2 STYRING OG KONTROLL

Styring av likviditetsrisiko tar utgangspunkt i likviditetsstrategi, som bl.a. definerer rammer for likviditetsrisiko, beredskapsplaner, måling og overvåking og rapportering. Strategi for likviditetsrisiko vedtas av styret og revideres årlig. I tilknytning til denne strategien er det etablert egen beredskapsplan for likviditet for håndtering av urolige likviditetssituasjoner. Beredskapsplan likviditet regulerer organisering og prosedyrer ved en krisesituasjon.

Finansavdelingen ved Finanssjef har ansvaret for den daglige løpende likviditetsstyringen herunder utarbeidelse av likviditetsprognoser, mens løpende overvåking i forhold til rammer og stresstester gjennomføres av avdeling for risikostyring. Avdeling for risikostyring gjennomfører uavhengig rapportering innenfor området til styret og bankens ledelse.

8.6 EIERRISIKO

Eierrisiko er risikoen for å bli påført et negativt resultat fra eierposter i strategisk eide selskaper, eller at banken må bidra med ny egenkapital eller likviditet i strategisk eide selskaper, enten dette skyldes kraftig vekst eller for å sikre videre drift som følge av underskudd.

Eierrisiko vurderes i tilknytning til selskaper hvor BN Bank har vesentlig eierandel og/eller vesentlig innflytelse.

Følgende selskaper inngår i beregningen av eierrisiko:

- SpareBank1 Boligkreditt AS (eierandel 6 %)
- Collection Eiendom (eierandel 100 %)

8.6.1 STYRING OG KONTROLL

BN Bank utøver sin eierstyring gjennom de formelle styringsorganer som er etablert i ovennevnte selskaper. Vesentlige saker diskuteres i BN Banks styre og ledelse før bankens syn fastsettes. For øvrig orienteres styret og ledelse løpende om vesentlige saksforhold i de ulike organer.

SpareBank1 Boligkreditt eies av bankene i SpareBank1-alliansen og BN Bank. Eierandelene bestemmes av mengden overførte engasjement. Bankens CFO er observatør i styret.

8.7 STRATEGISK RISIKO

Strategisk risiko er risiko for uventede tap eller sviktende inntjening på grunn av feilslåtte strategiske satsninger, herunder vekstambisjoner, inntreden i nye markeder og/eller oppkjøp. Risiko for tap knyttet til manglende tilpasning til forretningsmessige rammebetingelser inkluderes også i strategisk risiko.

8.7.1 STYRING OG KONTROLL

Banken gjennomfører årlig en revisjon av strategien. Dette innebærer en gjennomgang og risikoanalyse knyttet til endringer i rammebetingelser, herunder konkurransesituasjonen, krav fra offentlige myndigheter, endring i kundeadferd og krav til kompetanse og organisering. Analysen sees opp mot muligheter for banken til å nå strategiske mål.

Ambisjonen med strategien for BN Bank er at banken skal være en attraktiv spesialistbank med vekt på selvbetjening, enkelhet og konkurransedyktige vilkår.

Bankens ledergruppe følger månedlig opp resultat- og balansomål knyttet opp mot strategien, og dette blir også presentert for bankens styre. Bankens ledergruppe diskuterer løpende tiltak dersom strategien ikke fører frem til målet. De strategiske måltallene/rammene er fastsatt av bankens styre og revideres minimum årlig. Det jobbes også tett med bankens mellomledere for å tydelig forankre den vedtatte strategien. Dette er med på å styrke eierskapet og viljen/evnen til å jobbe mot de strategiske målene.

Ved endring i prosesser og innføring av nye produkter er det stor involvering av bankens ressurspersoner gjennom Compliance- og sikkerhetsutvalget som sikrer bredde i vurderingene som gjøres. Det er etablert et rammeverk som skal sikre at beslutningstaker blir forelagt risiko- og kontrollanalyser, og gjennomførte vurderinger av hvilke konsekvenser av vurderinger som er foretatt. Det er også klare retningslinjer for hva som kan besluttes av det enkelte forretningsområdet, hva som kan besluttes av bankens ledergruppe og hva som må til behandling i styret.

BN Bank er på enkelte områder en konkurrent til eierbankene, men det er også et godt faglig samarbeid på tvers av bankene, også knyttet til regulatoriske rammebetingelser. I tillegg deltar vi løpende på aktuelle faglige seminarer, for eksempel er vi faste deltakere på KPMG sitt Brilliant Banking Forum. Dette bidrar til styrket faglig kompetanse og mindre risiko for feilvurderinger knyttet til regulatoriske rammebetingelser.

8.8 FORRETNINGSRISIKO

Forretningsrisiko er risikoen knyttet til uventede inntekts- og kostnadssvingninger som følge av endringer i eksterne forhold som markedssituasjonen, kundeadferd eller myndighetenes reguleringer.

Volatiliteten i resultatet til BN Bank påvirkes i all vesentlighet av kredittisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Bankens strategi innebærer posisjonering som en enkel og forutsigbar bank omkring kjerneområdet.

8.8.1 STYRING OG KONTROLL

Banken arbeider stadig med å utvikle et godt diversifisert inntektsgrunnlag, slik at en eventuell svikt innenfor enkelte produktgrupper eller kundesegmenter ikke skal få vesentlige konsekvenser over tid. God strategisk planlegging er det viktigste verktøyet for å redusere eksponeringen mot forretningsrisiko. Det innebærer at BN Bank foretar tilpasninger i forretningsmodellen for å kompensere for eventuelt inntektsbortfall, enten dette er gjennom å finne andre inntektsområder, eller gjennom å tilpasse kostnader til den nye forretningsmodellen. Volatiliteten i resultatet følges løpende opp gjennom måling av aktivitetsnivå og analyser av økonomiske resultater på divisjonsnivå og på morbank/konsernnivå for å identifisere avvik fra plan. Vi legger til grunn at vurdering av overordnet styring og kontroll har gyldighet i forhold til å konkludere på styring av forretningsrisiko. Styringen av denne risikoen vurderes å være tilfredsstillende, herunder også i framoverskuende perspektiv.

Banken følger opp den forretningsmessige risikoen gjennom den løpende økonomiske rapporteringen. Rapporteringen skal bidra til at inntektssvikt eller kostnadsøkninger ikke får vesentlige konsekvenser for konsernets resultat, noe som stiller krav til både rapporteringshyppighet og omfang. For å bedre rapporteringskvaliteten har banken tatt i bruk fullkostfordelt intern regnskap. Et helhetlig rapporterings- og oppfølgingsystem hvor alle konsernets virksomhetsområder omfattes.

Risikojustert avkastning er og forventes å være et sentralt resultatmål fremover. Månedlig rapporteres det i den interne rapporteringen for risikojustert avkastning pr forretningsområde

www.bnbank.no